

Archeologienota
Verslag van Resultaten
bureauonderzoek: 2019H4

**Geraardsbergen
Gaverstraat**

Kim Aluwé
Ruben Vergauwe
Pieter Laloo

Ghent Archaeological Team bvba
Dorpsstraat 73
8450 Bredene

Colofon

Project: Geraardsbergen-Gaverstraat

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Kim Aluwé, Ruben Vergauwe, Pieter Laloo

© 2019- GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel	ii
Inleiding	iii
Verslag van Resultaten	4
1. Bureauonderzoek [BO]	4
1.1 Beschrijvend gedeelte	4
1.1.1 Administratieve gegevens	4
1.1.2 Onderzoekskader	7
1.1.2.1 Door initiatiefnemer geplande werken en bodemingrepen	7
1.1.2.2 Criteria voor de noodzaak van een archeologienota	7
1.1.3 Onderzoeksopdracht	7
1.1.3.1 Archeologische voorkennis	7
1.1.3.2 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied	8
1.1.3.3 Randvoorwaarden	9
1.1.4 Werkwijze en strategie van het onderzoek	9
1.2 Assessmentrapport	10
1.2.1 Landschappelijke situering	10
1.2.1.1 Geologische en bodemkundige situering	10
1.2.2 Historisch cartografische situering	15
1.2.3 Archeologische situering	20
1.2.4 Controleboringen en terreinbezoek	22
1.2.5 Interpretatie – datering onderzoeksgebied	29
1.2.6 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed	29
Bibliografie	30
Bijlage	32

INLEIDING

De initiatiefnemer voorziet de inplanting van een KMO-zone (ca. 4,5ha) op de voormalige Unalsite ter hoogte van de Gaverstraat te Geraardsbergen.

De als plangebied gemarkeerde oppervlakte overschrijdt de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet (perceeloppervlak > 3000m², bodemingreep > 1000m²). Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone of in een beschermde archeologische site. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem op te maken met advies naar eventueel uitgesteld onderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

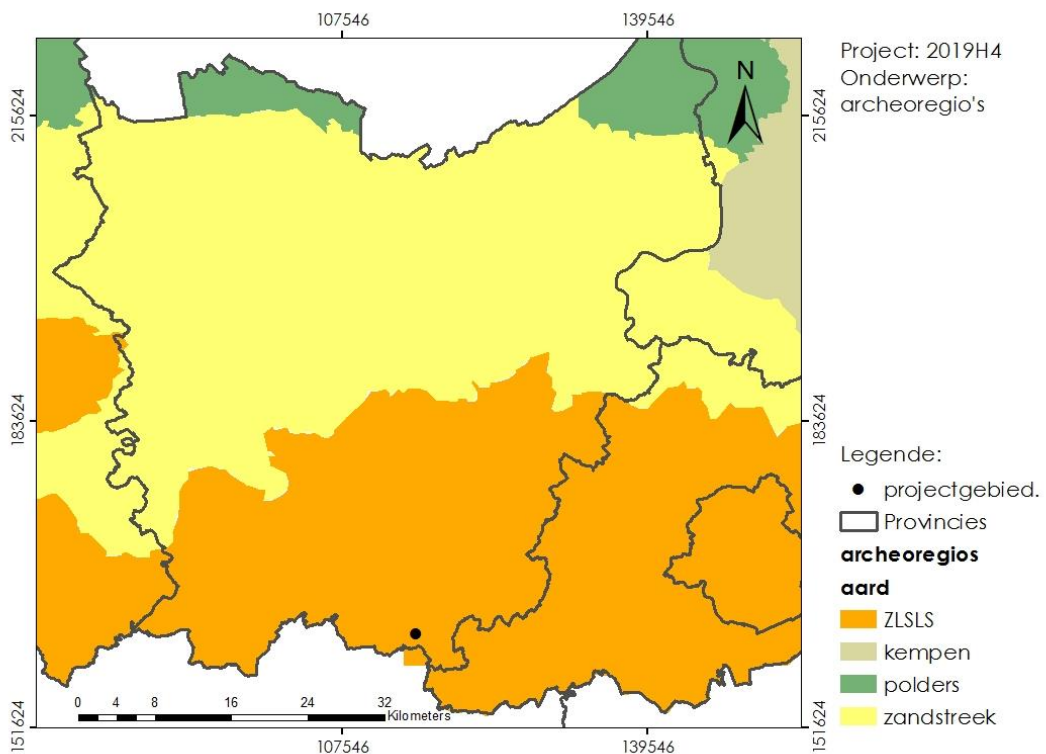
VERSLAG VAN RESULTATEN

1. Bureauonderzoek [BO]

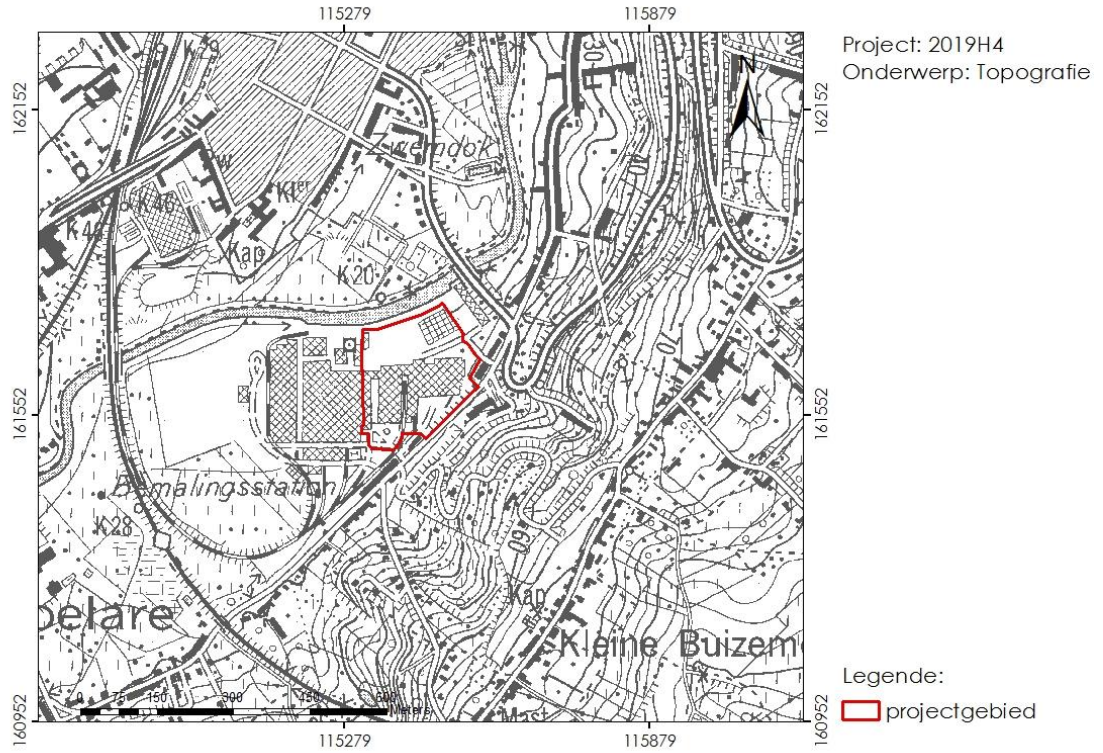
1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

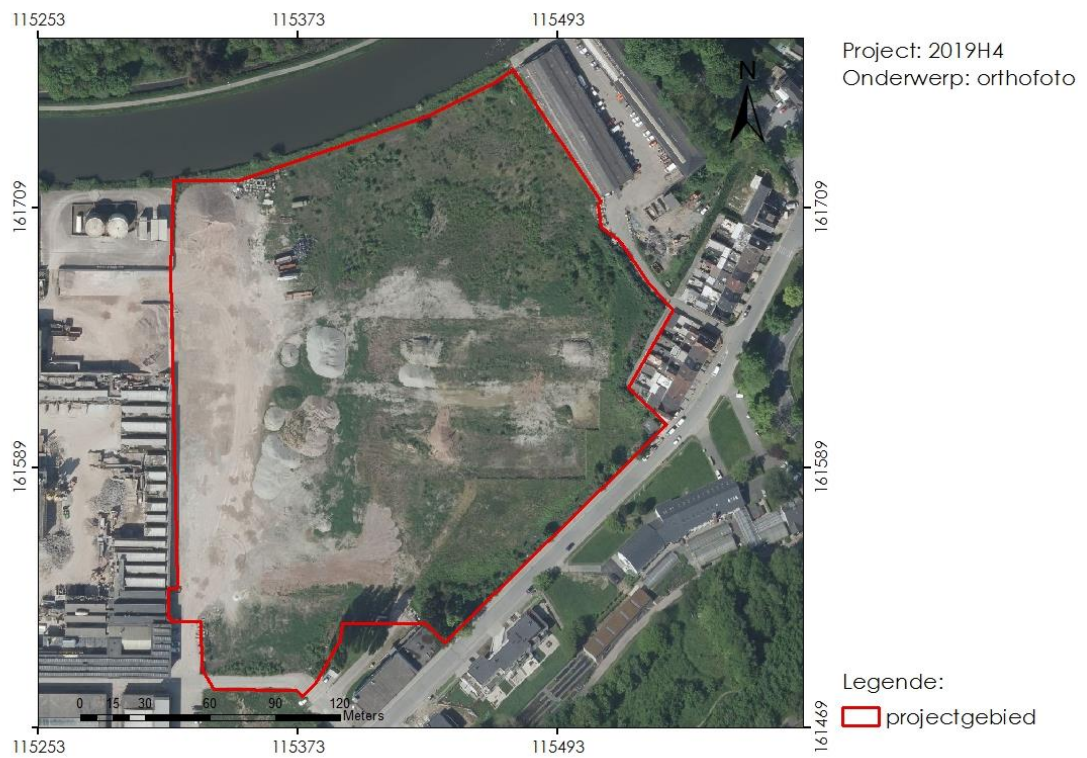
Projectcode	2019H4			
Locatiegegevens	Gemeente	Geraardsbergen		
	Deelgemeente	/		
	Adres	Gaverstraat		
	Toponiem	Unalsite		
Bounding box (Lambert EPSG:31370)	X1	115332,546	X2	115509,817
	Y1	161465,529	Y2	161783,03
Kadastrale gegevens	Gemeente	Geraardsbergen		
	Afdeling	Afd. 4		
	Sectie	Sectie B		
	Perceelsnummer(s)	251F, 251G, 251H3, 251T		
Zoektermen Inventaris Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek			
Betrokken actoren / specialisten (+ functie)	Kim Aluwé (archeoloog), Ruben Vergauwe (aardkundige-archeoloog), Pieter Laloo (erkend archeoloog)			
Externe advisering	/			

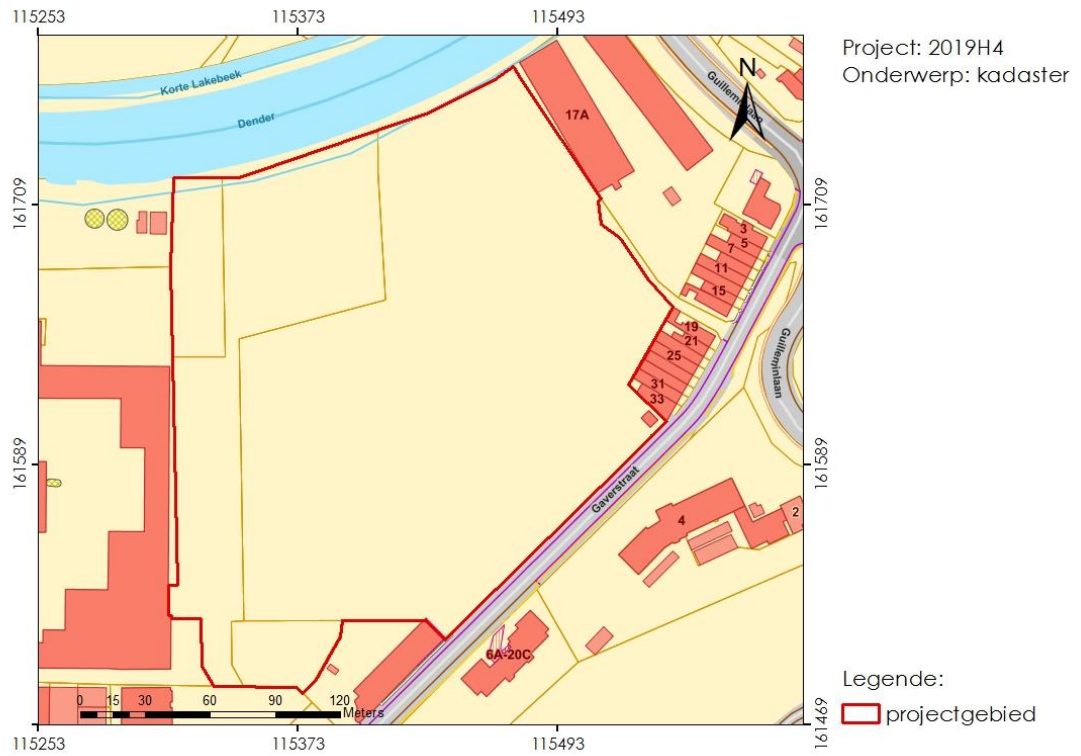
Figuur 1: Lokalisering projectgebied t.o.v. provinciegrenzen (archeoregio's).

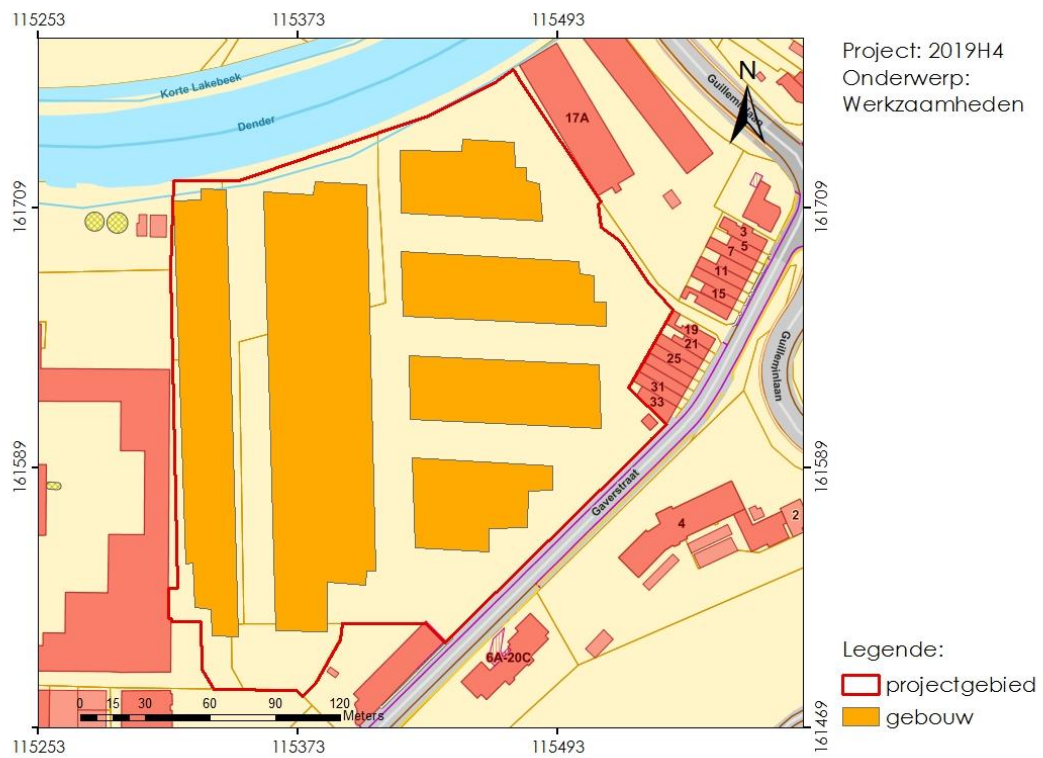
Figuur 2: Lokalisatie projectgebied t.o.v. de topografische kaart.

Figuur 3: Projectie van het projectgebied op een recente (2018) orthofoto (© GDI Vlaanderen).

Figuur 4: Projectie projectgebied t.o.v. het GRB-bestand (© Geopunt).

Figuur 5: werkzaamheden op het projectgebied weergegeven op het GRB-bestand (©Geopunt)

1.1.2 *Onderzoekskader*

1.1.2.1 Door initiatiefnemer geplande werken en bodemingrepen

De initiatiefnemer voorziet de inplanting van een KMO-zone (ca. 4,5ha) met 81 units verspreid over 6 gebouwen op de voormalige Unal-site ter hoogte van de Gaverstraat te Geraardsbergen. In 2016 werden de oude bestaande gebouwen reeds gesloopt. Voorafgaand aan de inplanting van de nieuwe gebouwen zal het terrein opgehoogd worden.

1.1.2.2 Criteria voor de noodzaak van een archeologienota

De oppervlakte van de geplande omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen overschrijdt de drempelwaarden die opgenomen zijn in het Onroerenderfgoeddecreet (perceeloppervlak > 3000m², bodemingreep > 1000m²). Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone of in een beschermde archeologische site. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld.

1.1.3 *Onderzoeksopdracht*

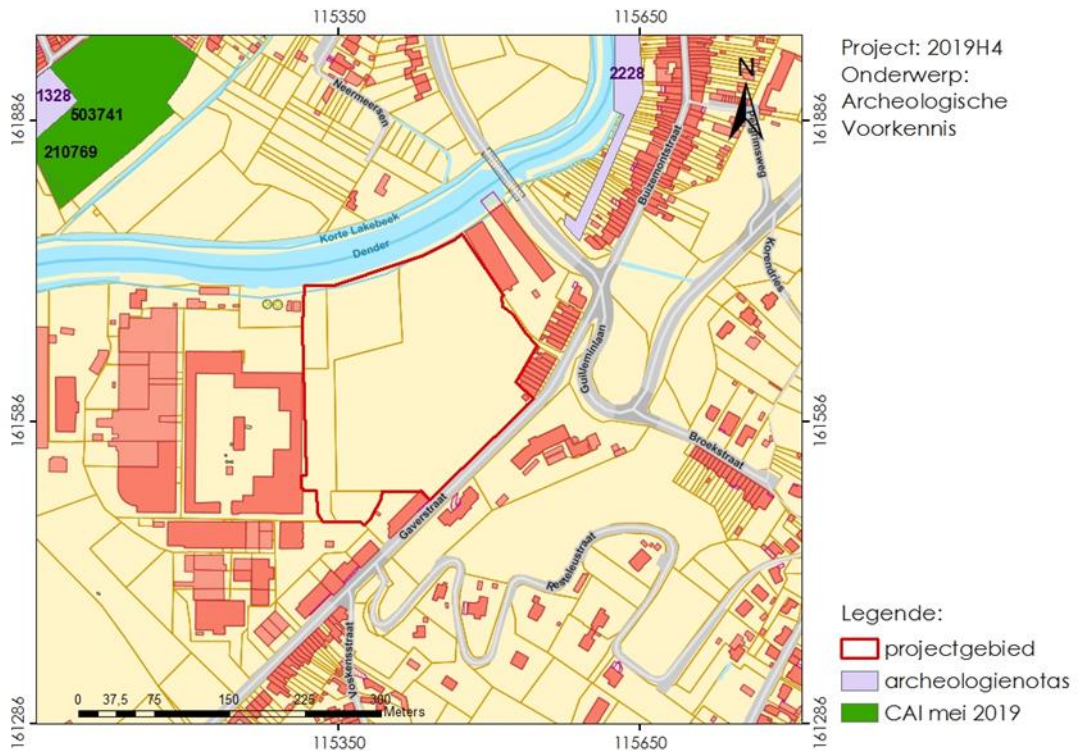
1.1.3.1 Archeologische voorkennis

Op het projectgebied zelf vond nog geen archeologisch onderzoek plaats, maar in de nabije omgeving werd wel reeds onderzoek uitgevoerd (fig. 6).

Aan de overzijde van de Dender bevond zich in de 17de eeuw Priorij Hunnegem, een Benedictinessenklooster (CAI-ID 503741). Zij integreerden een bestaande kerk die opklimt tot de 11de eeuw in hun gebouwen. Mogelijk stond er op die locatie al in de 8ste eeuw een kerk.

In de buurt van dit klooster aan de Gasthuisstraat werd in 2016 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd naar aanleiding van de inplanting van een nieuwe verkaveling (CAI-ID 210769). Het oudste spoor dat werd aangetroffen bleek een greppel uit de ijzertijd. Daarnaast werden o.a. een ophogingspakket uit de volle middeleeuwen, een gracht uit de 14de-15de eeuw, een vestingsgracht en -wal uit de nieuwe tijd en enkele veldovens herkend (Van Remoorter et al, 2016). Op het noordelijke deel van dit laatste terrein werd in 2016 een archeologienota aangeleverd voor de sloop van een bestaand schoolgebouw en de inplanting van een nieuw gebouw met brandweg (Archeologienota ID 1328). Op basis van de resultaten van het eerder uitgevoerde proefsleuvenonderzoek werd een archeologische opgraving geadviseerd.

Ten oosten van het projectgebied werd in 2017 een archeologienota afgeleverd in het kader van rioleringswerken (Archeologienota ID 2228). Het zuidelijke deel van dit traject, dichtbij het huidige projectgebied, werd vrijgegeven door het lage archeologisch potentieel in combinatie met de aard van de werken. Het noordelijke deel van het tracé kent een hoog archeologisch potentieel en aldus werd voor dat deel een werfbegeleiding geadviseerd.

Figuur 6: archeologisch onderzoek in de nabije omgeving van het projectgebied aangeduid op het GRB-bestand (©Geopunt, Onroerend Erfgoed)

1.1.3.2 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Heeft het projectgebied archeologisch potentieel?
- Is er sprake van versterking van dit potentieel? Zo ja, in welke mate kan deze eventuele vindplaatsen hebben aangetast?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden?
- Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?
- Welke aspecten verdienen aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

1.1.3.3 Randvoorwaarden

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is omwille van economische en juridische onzekerheden onmogelijk uit te voeren voorafgaand aan het aanvragen van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

De initiatiefnemer opteert voor de uitzonderingsprocedure waarbij een archeologienota wordt aangeleverd uitsluitend op basis van een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem waarbij wordt nagegaan of er binnen het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem of werfbegeleiding wenselijk is en/of vrijgave mogelijk is.

1.1.4 *Werkwijze en strategie van het onderzoek*

GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem op te maken. Het onderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van GATE.

De aard van de werken werd tijdens het vooronderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd digitaal opgemaakt middels Office- en Adobe-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. In die GIS werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be, www.geo.onroerenderfgoed.be, www.cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

1.2 Assessmentrapport

Dit bureauonderzoek plaatst het projectgebied binnen een landschappelijk en archeologisch kader, waarbij rekening gehouden wordt met het ontwerpplan van de geplande KMO-zone. Deze studie dient als voorbereiding van een eventueel vervolgonderzoek, waar rekening kan worden gehouden met de geplande werken, of de reeds gekende archeologische, geologische en bodemkundige fenomenen. Daarnaast helpt de voorbereiding mee tot het opstellen van een [mogelijke] archeologische verwachting waarmee zowel tijdens toekomstige bouwwerken, als tijdens de uitvoering van het vervolgonderzoek rekening gehouden wordt. Door raadpleging van de CAI [Centraal Archeologische Inventaris] en archeologische literatuur wordt ten slotte ook nagegaan in hoeverre gekende vindplaatsen aanwezig zijn in de nabijheid van het onderzoeksgebied.

Deze studie maakt gebruik van verscheidene datasets. Uitgangspunt is het ontwerpplan met informatie over de toekomstige werken, verkregen van de initiatiefnemer. Deze informatie wordt vervolgens geprojecteerd op de bodemkundige en geologische kaart. Vervolgens worden de historische kaarten als de archeologische inventaris onder de loep genomen om de gekende archeologische sites in en nabij het projectgebied te registreren.

1.2.1 Landschappelijke situering

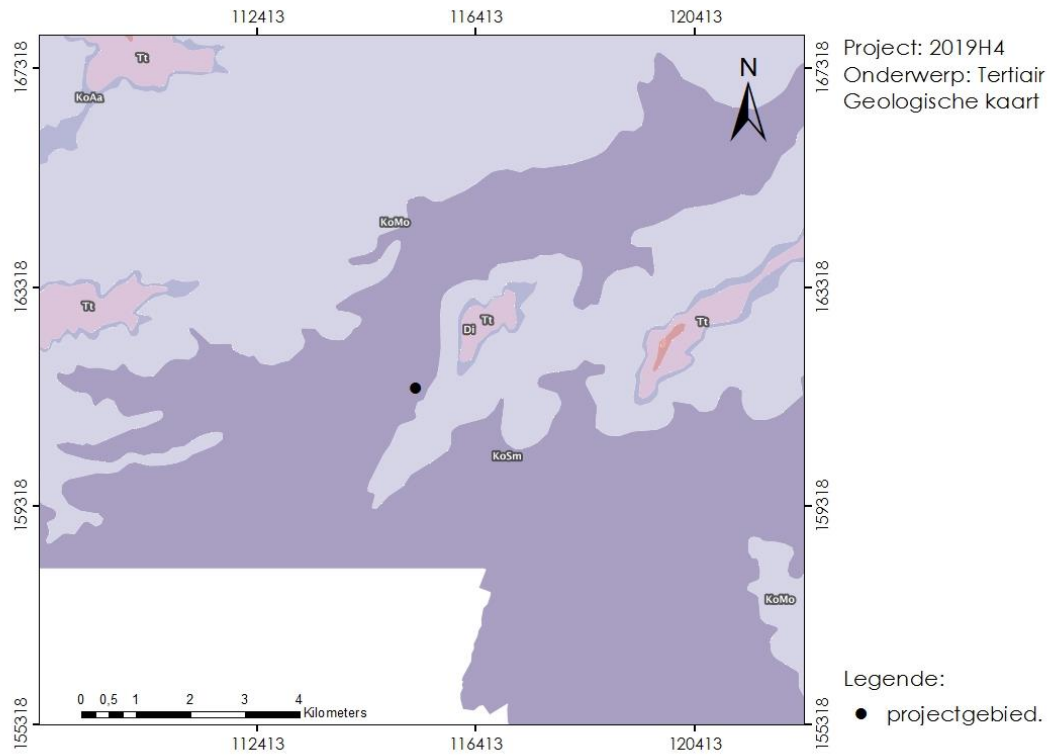
1.2.1.1 Geologische en bodemkundige situering

Het onderzoeksgebied situeert zich op de Unalsite aan de Gaverstraat te Geraardsbergen. Het gebied bevindt zich in de zandleemstreek in de Dendervallei (fig.1).

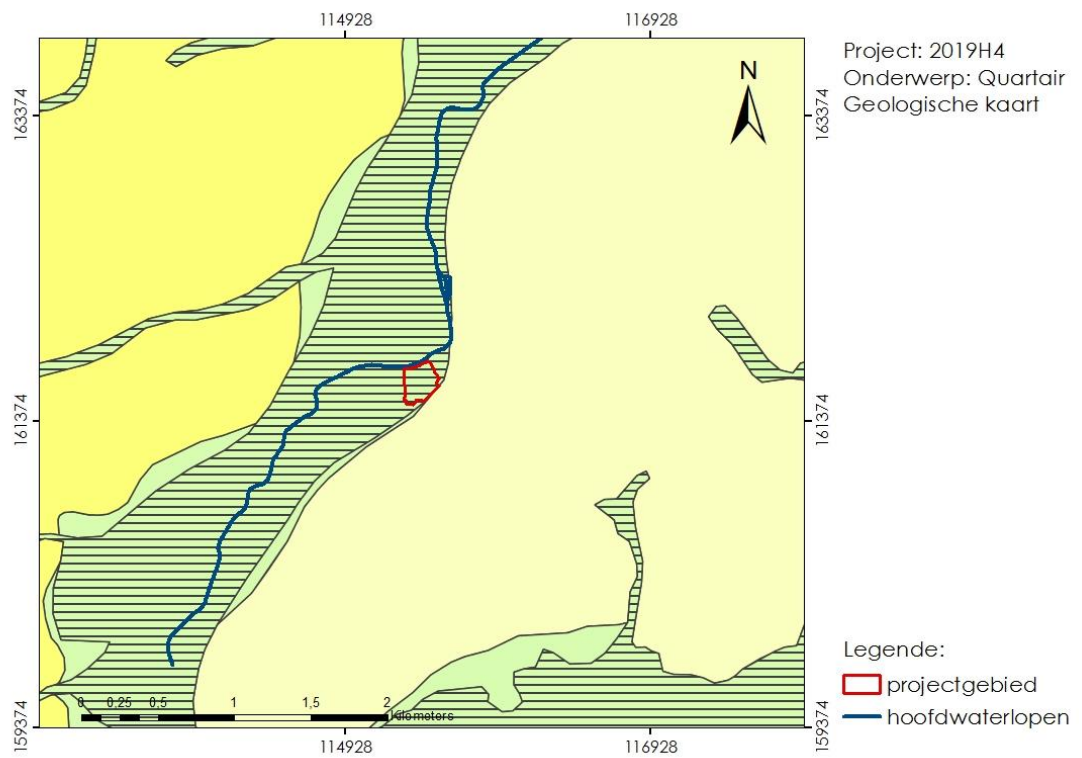
Geologisch gezien behoort het projectgebied tot de Tertiaire Formatie van Kortrijk (Ko), lid van Saint-Maur (KoSm) (fig. 7). Het betreft grijze silthoudende klei. Op de Quartair geologische kaart is het projectgebied gelegen in het gebied gecodeerd als 3a (fig. 8). Dit verwijst naar een opbouw van fluviaatiele afzettingen van het Weichseliaan, (mogelijk afwezige) eolische afzettingen van het Weichseliaan en fluviaatiele afzettingen van het Holocene.

De bodem op het projectgebied en de onmiddellijke omgeving er rond staan aangeduid als een antropogene bebouwde zone (fig. 9-10). Rondom deze bebouwde zone komen in de buurt van de Dender natte tot zeer natte kleibodems voor, terwijl verder van de Dender weg droge leembodems aanwezig zijn.

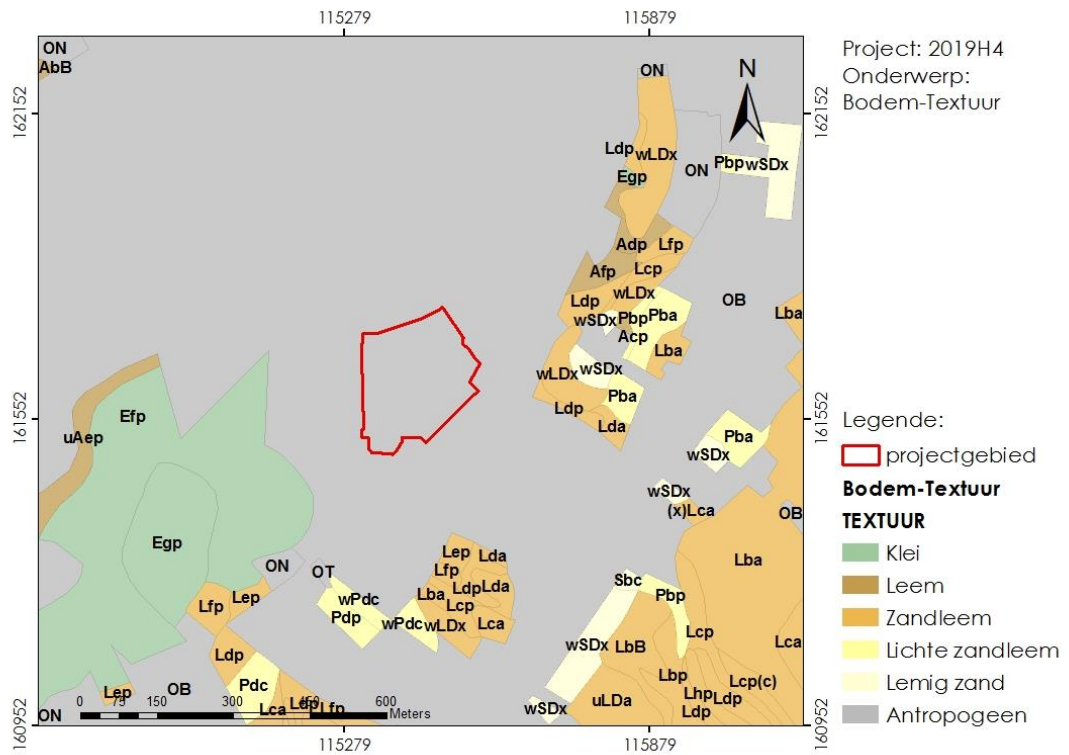
Voor wat betreft de topografie zijn we aangewezen op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (DHM VII – 1m resolutie). Op ruimere schaal komt tot uiting dat het projectgebied zich bevindt in de laag gelegen Dendervallei (fig. 11). Het projectgebied zelf is over het grootste deel redelijk vlak rond 18,6m TAW (fig. 12-14). De zuidoostelijke rand van het projectgebied ligt duidelijk hoger tot ca. 22m TAW.

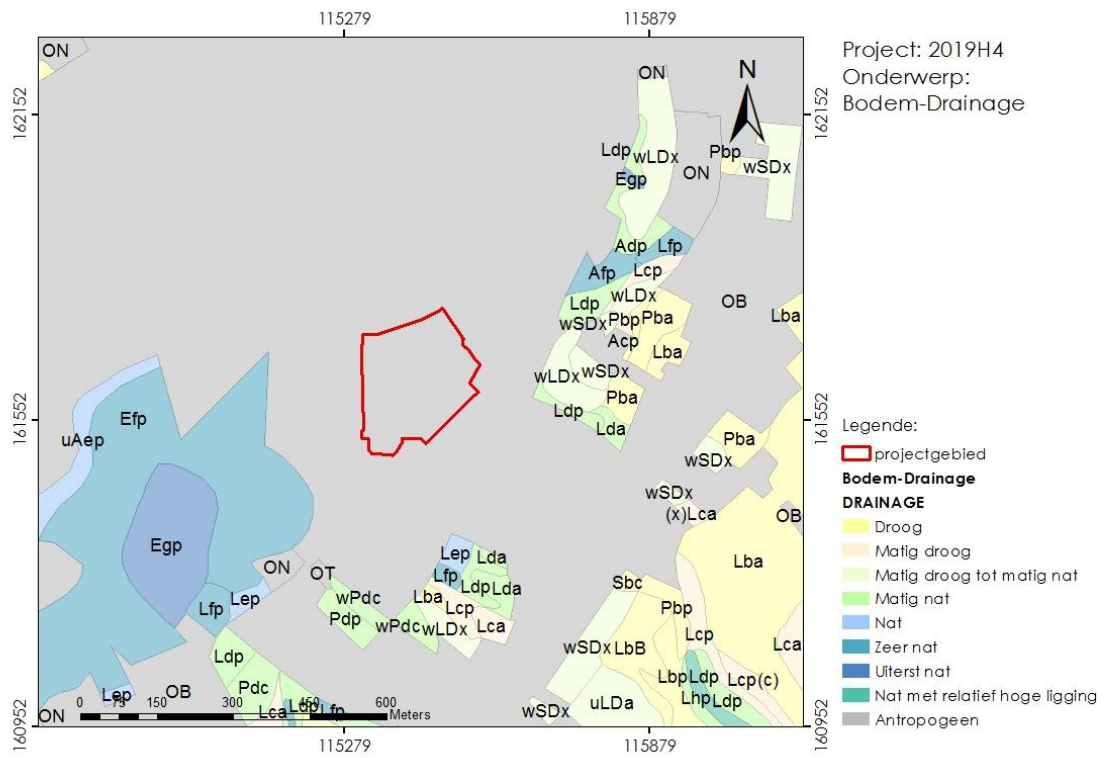
Figuur 7: Uitsnede uit de Tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).

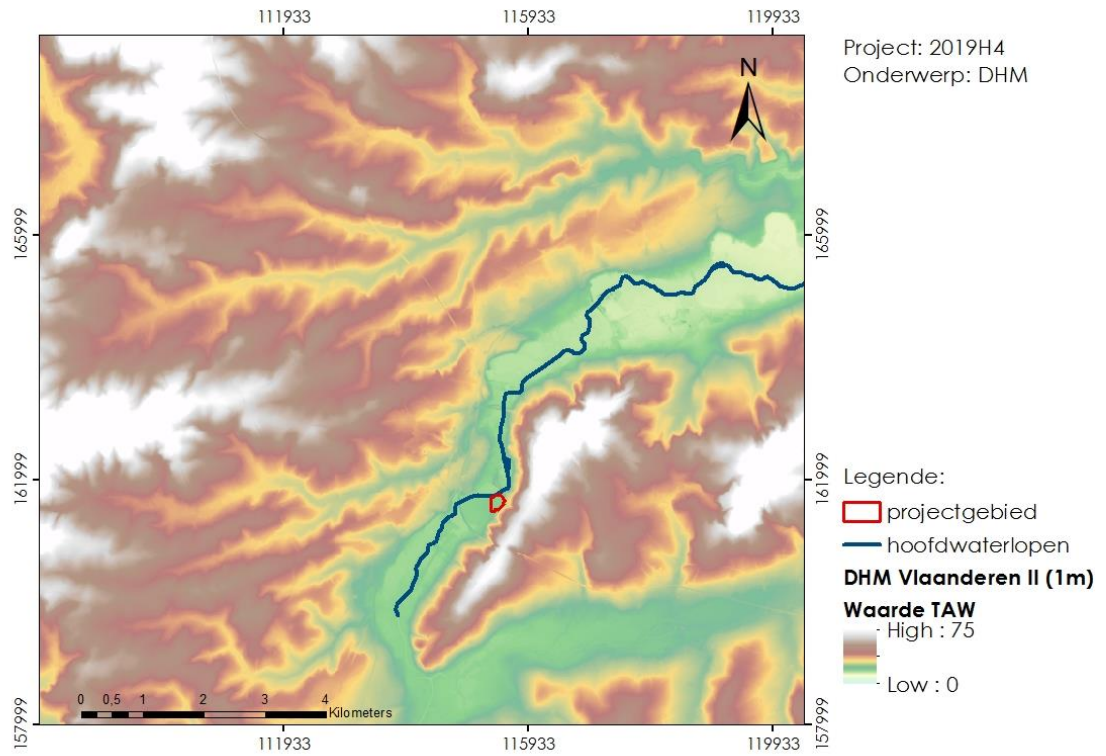
Figuur 8: Uitsnede quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV)

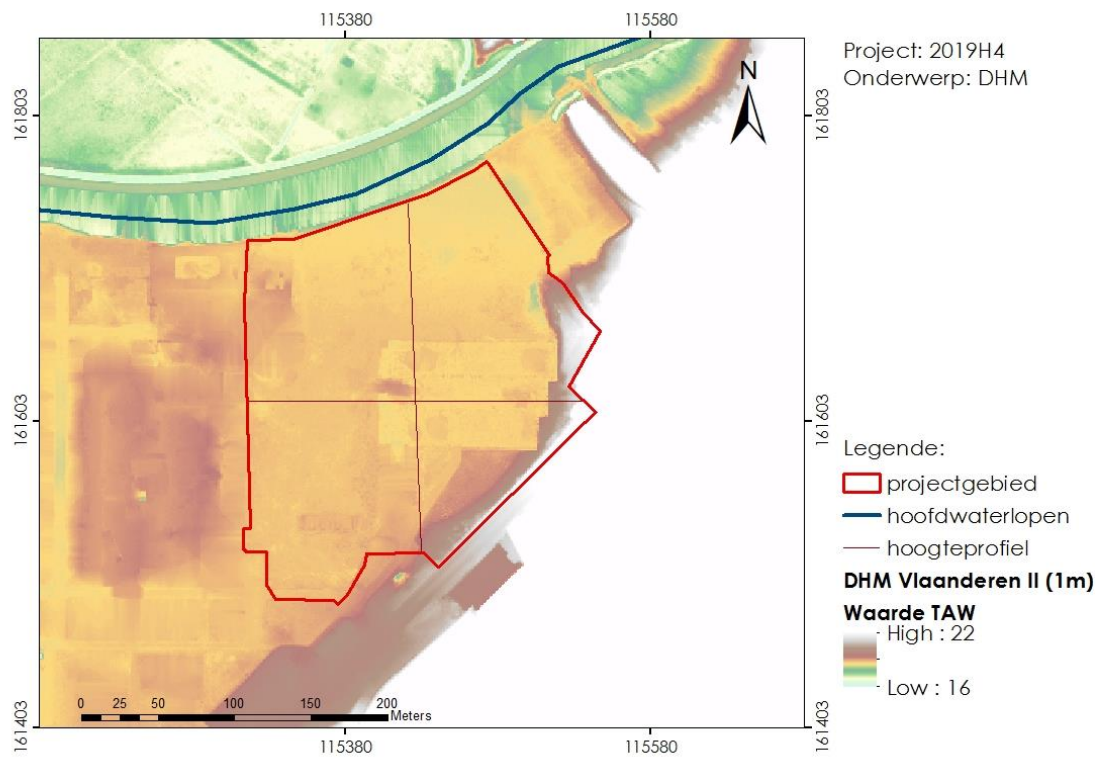
Figuur 9: Uitsnede bodemtextuurkaart ter hoogte van het projectgebied (© DOV).

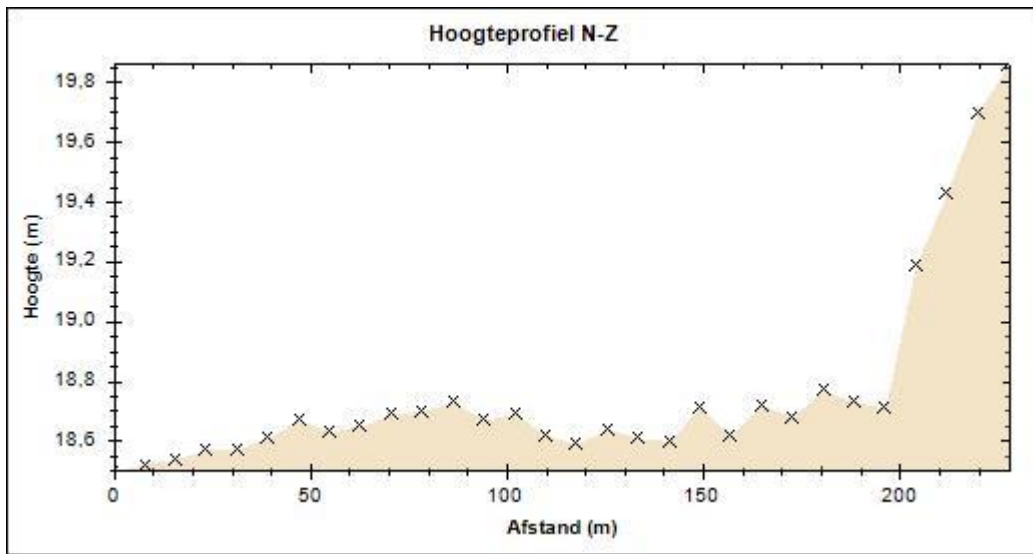
Figuur 10: Uitsnede bodemdrainagekaart ter hoogte van het studiegebied (© DOV).

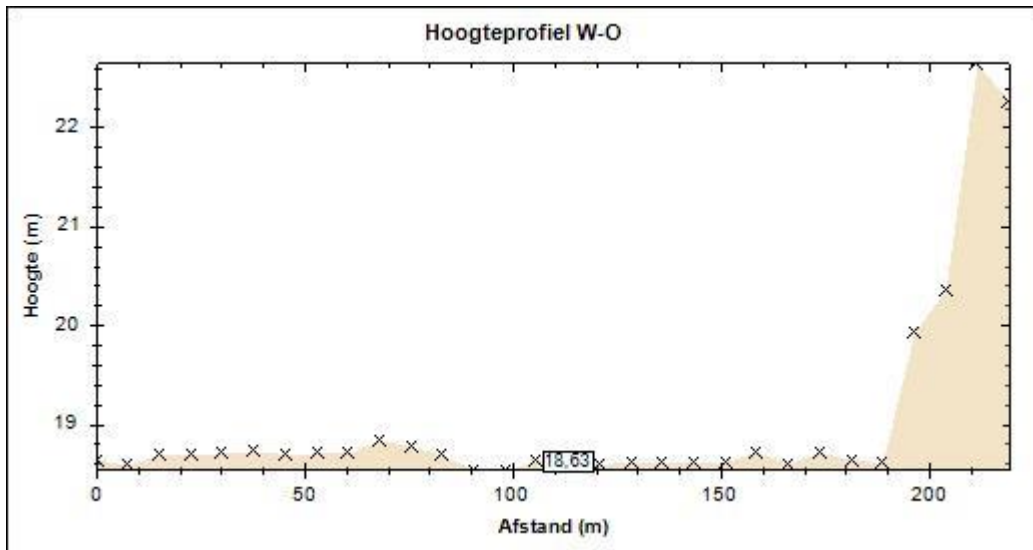
Figuur 11: Uitsnede DTM (macroschaal) met aanduiding van het projectgebied (© GDI Vlaanderen).

Figuur 12: Detail DTM ter hoogte van het projectgebied en omgeving met aanduiding hoogteprofielen (© GDI Vlaanderen)

Figuur 13: hoogteprofiel projectgebied N-Z (©Geopunt)

Figuur 14: hoogteprofiel projectgebied W-O (©Geopunt)

1.2.2 *Historisch cartografische situering*

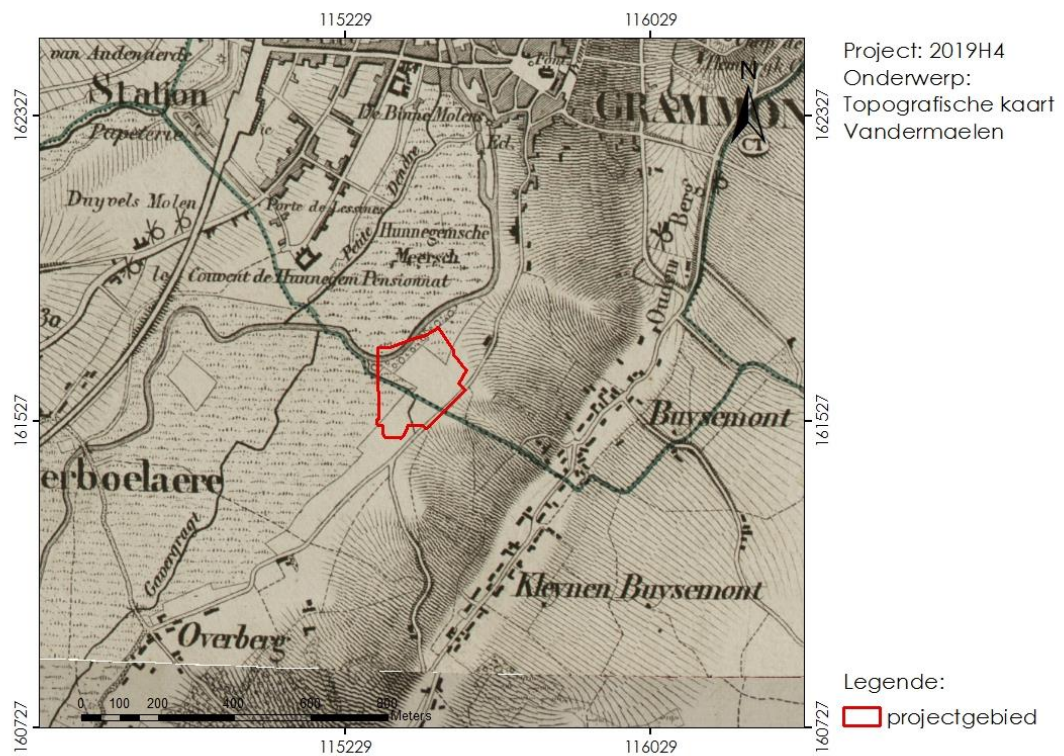
Het projectgebied bevindt zich langsheen de oevers van de Dender ter hoogte van de Gaverstraat te Geraardsbergen. De oudste kern van de stad Geraardsbergen is vermoedelijk terug te vinden op de linker Denderoever, op de plaats met het toponiem Hunnegem (<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/140022>). Deze kern ligt op de rand van een leemrug die grenst aan het alluviale gebied van de Dender. In de stichtingsoorkonde van de stad uit 1068 wordt gesproken over Gerald, heer van Hunnegem.

Het projectgebied ligt duidelijk buiten deze historische stadskern in de nattere delen van de Dendervallei. Op de 18de-eeuwse Ferrariskaart is het projectgebied gesitueerd op de rand van een moerasgebied en enkele akkers/grasvelden ten zuiden van de stadskern van Geraardsbergen (fig. 15). De 19de-eeuwse topografische kaart Vandermaelen geeft bijna exact hetzelfde beeld waar (fig. 16).

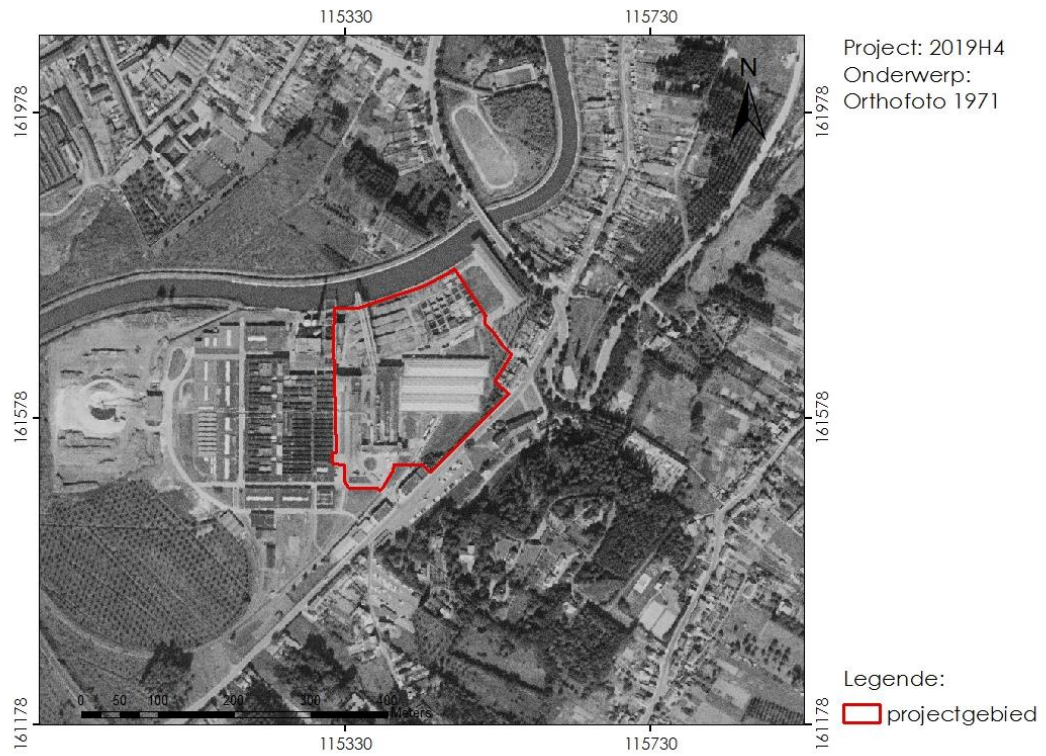
Op de Unalsite vestigde zich in 1850 een luciferfabriek. In 1912 fusioneerde die met andere luciferbedrijven tot de Union Allumettière. In 1944 opent een groot industrieel complex, waarvan een deel van de gebouwen zich bevinden op het huidige projectgebied. Op de orthofoto's uit 1971 en 1979-1990 is dit complex duidelijk zichtbaar (fig. 17-18). In 1998 sluit Swedish Match definitief de fabriek. Sinds de sluiting is de site in reconversie. Op de orthofoto uit 2000-2003 zijn de meeste oude fabrieksgebouwen nog aanwezig (fig. 19), maar voor 2012 werd reeds een eerste deel van de oude gebouwen op het projectgebied gesloopt (fig. 20). De overige gebouwen op het projectgebied werden in 2016 gesloopt (fig. 21).

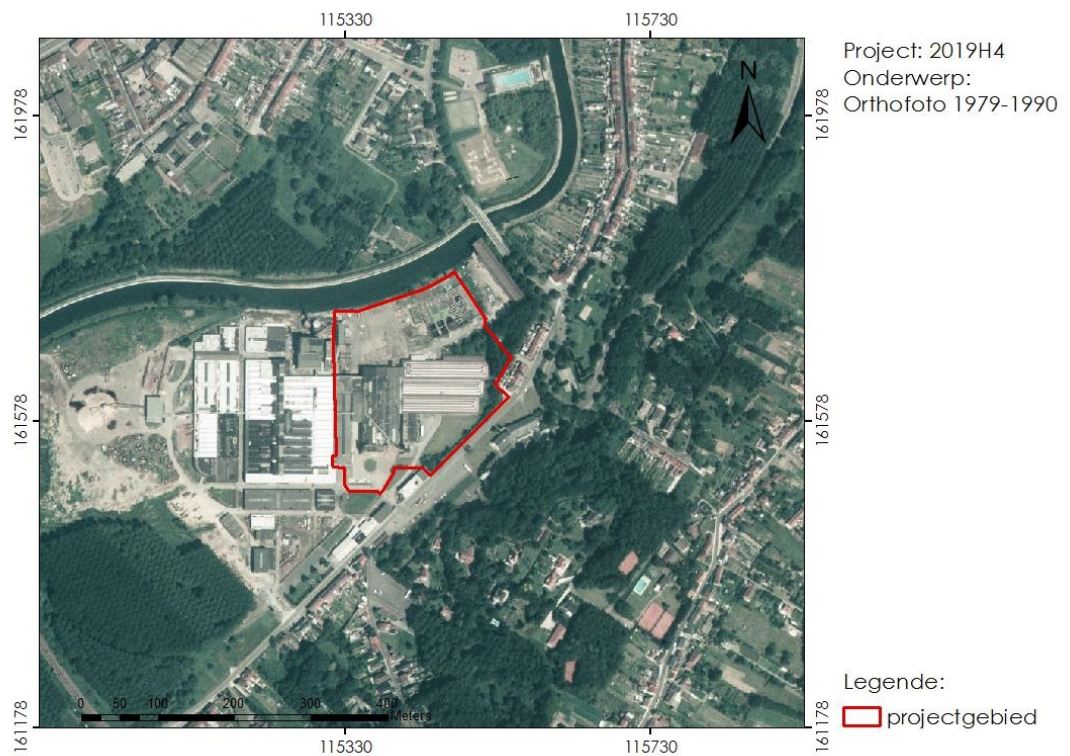
Figuur 15: Uitsnede van de Ferrariskaart (1771-1777) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).

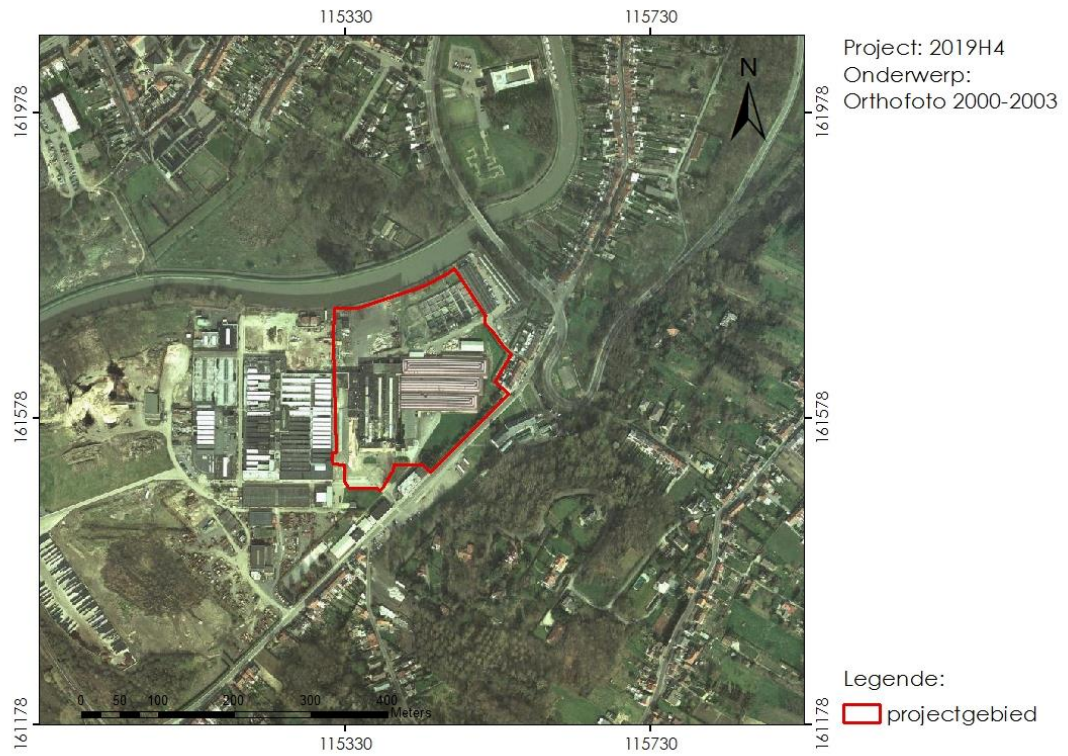
Figuur 16: Uitsnede midden 19de eeuwse topografische kaart van Vandermaelen ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

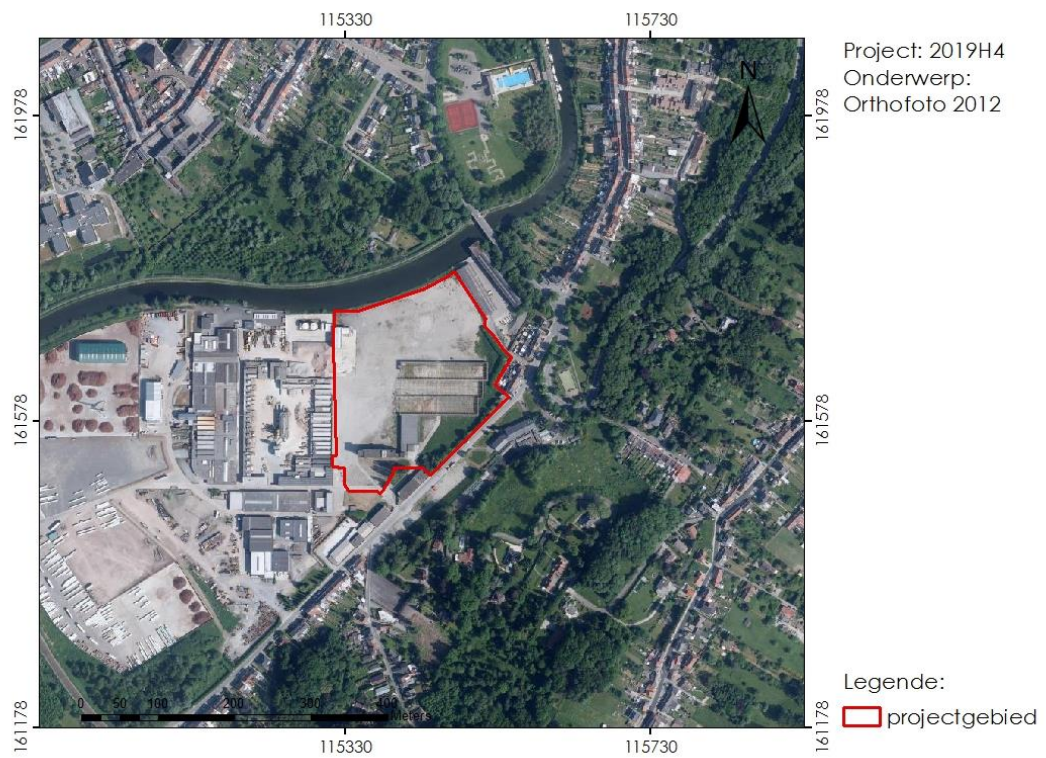
Figuur 17: Orthofoto uit 1971 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 18: Orthofoto genomen in de periode 1979-1990 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 19: Orthofoto genomen in de periode 2000-2003 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 20: Orthofoto uit 2012 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 21: Orthofoto uit 2016 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 22: Projectie CAI-locaties in de omgeving van het projectgebied t.o.v. een recente orthofoto (© CAI en Geopunt).

1.2.3 Archeologische situering

Op het projectgebied zelf vond nog geen archeologisch onderzoek plaats, maar in de ruime omgeving werd wel reeds onderzoek uitgevoerd (fig. 22).

Aan de overzijde van de Dender bevond zich in de 17de eeuw Priorij Hunnegem, een Benedictinessenklooster (CAI-ID 503741). Zij integreerden een bestaande kerk die opklimt tot de 11de eeuw in hun gebouwen. Mogelijks stond er op deze plaats al in de 8ste eeuw een kerk. In de buurt van dit klooster aan de Gasthuisstraat werd in 2016 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd naar aanleiding van de inplanting van een nieuwe verkaveling (CAI-ID 210769). Het oudste spoor dat werd aangetroffen bleek een greppel uit de ijzertijd. Daarnaast werden o.a. een ophogingspakket uit de volle middeleeuwen, een gracht uit de 14de-15de eeuw, een vestingsgracht en -wal uit de nieuwe tijd en enkele veldovens herkend (Van Remoorter et al, 2016).

De meeste meldingen in de CAI zijn geconcentreerd in de historische stadskern van Geraardsbergen. Enkele meldingen vermelden de aanwezigheid van bepaalde historische plaatsen zoals de 18de eeuwse dekenij (CAI-ID 500431), het 18de-eeuwse Huis der Lombarden dat teruggaat tot 1349 (CAI-ID 502300), een bewaard fragment van de middeleeuwse stadsomwalling (CAI-ID 502295), de Dierenkosttoren die vanaf de 13de eeuw deel uitmaakt van de stadsomwalling (CAI-ID 502239), het Onze-Lieve-Vrouwhospitaal gesticht rond 1200 (CAI-ID 502277), de Mariakapel die voor het eerst vermeld werd in 1294 (CAI-ID 502278) en het laatmiddeleeuwse stadhuis (CAI-ID 502265).

Een aantal meldingen zijn gelinkt aan archeologisch onderzoek in de jaren 1980 en 1990. Bij nivelleringswerken in de buurt van het stadhuis werden enkele bakstenen gewelfen en een natuursteenlaag uit de vroege middeleeuwen ontdekt en verder onderzocht door E. Borremans en zijn archeologische werkgroep (CAI-ID 502286) (Imbo, 1996). Bij een noodonderzoek door de archeologische werkgroep aan de Bokerstraat werden verschillende laatmiddeleeuwse sporen aangetroffen (CAI-ID 501692). E. Borremans voerde ook een opgraving uit aan het verdwenen Konijnenstraatje (CAI-ID 501689). Hierbij vond hij o.a. een afvalput met voornamelijk materiaal uit de 18de-19de eeuw, een verharde weg, een houten waterput, een steenbakkerij, resten van verbrande lemen huizen en kelders uit de 19de eeuw (Borremans, 1985; Borremans, 1987). Ook bij werken aan het Sint-Katarinacollege volgde Borremans de werken op en werden een laatmiddeleeuwse kerk met crypte en een sarcofaag aangetroffen (CAI-ID 502263). Naar aanleiding van de afbraak van de schouwburg werd een noodopgraving uitgevoerd door E. Borremans en zijn Archeologische Werkgroep (CAI-ID 502287). De site werd in de 15de eeuw gebruikt door metaalbewerkers, in de 18de eeuw stond er een steenbakkerij en in de 19de eeuw werd er een kalkwinning gesitueerd (Beekmans & Borremans, 1999). Een volgende plaats dat door het team onderzocht werd is de Ingelkant, een straat uit de 14de eeuw in de tuin van het volkshuis (CAI-ID 501690). De aangetroffen sporen dateren voornamelijk uit de 14de-15de eeuw (Borremans, 1990; Borremans & Vanden Berge, 1991; Borremans & Vanden Berge, 1992). Het laatste onderzoek in deze periode werd uitgevoerd in de tuin achter het aan de markt gelegen "Huyze Van Waesberge" uit de 17de eeuw (CAI-ID 500303). Hierbij werd een 13de-14de eeuwse constructie van muren in panelesiaanse zandsteen ontdekt met binnenin vondsten van leer en dierlijk botmateriaal (Beekmans et al., 2004).

Ook de laatste 15 jaar werd regelmatig archeologisch onderzoek verricht in de historische stadskern. In 2006 werd een proefsleuf gegraven bij de heraanleg van het benedendeel van de Vesten en daarbij werd een uitbraakspoor en puinlaag aangetroffen die wijzen op de ontmanteling van de stadsomwalling in de 19de eeuw (CAI-ID 150260) (De Brouwer, 2006). In 2008 voerde het PAM Velzeke een noodopgraving uit ter hoogte van de Grotestraat 65 (CAI-ID 151084). De aangetroffen sporen (voornamelijk afvalkuilen) geven een beeld van de site tussen de 13de en 19de eeuw (Deschietter & De Wandel, 2008). Nog in 2008 werd een vondstmelding verricht van een 17de eeuwse beerput en laatmiddeleeuwse funderingsresten aan de Vredestraat 12/14 (CAI-ID 40124). In 2011 vond een opgraving plaats in de Parochiekerk St-Bartholomeus waarbij resten werden herkend van een oorspronkelijk vroeggotische kapel uit de 12de eeuw en de huidige kerk die gebouwd werd vanaf 1476 en waarvan het vloerniveau in de 19de eeuw opgehoogd werd (CAI-ID 503742) (Deceuninck & Pieters, 2011). Naar aanleiding van de uitbreiding van de parking op de Oudeberg werd in 2013 een opgraving uitgevoerd waarbij de aanwezigheid van een 13de-14de eeuws ophogingspakket vastgesteld werd (CAI-ID 208582) (Taelman et al., 2013). Op de flank van de Oudeberg nabij de markt werd in 2013 een proefsleuvenonderzoek verricht naar aanleiding van de bouw van appartementen (CAI-ID 207096). Enkele kuilen, greppels en een bakstenen structuur dateren uit de late middeleeuwen en een puinlaag wordt geassocieerd met de 15de eeuwse stadsverwoesting (Boncquet et al., 2013). Ter hoogte van de Oudenaardsestraat 35-41 werd naar aanleiding van de nieuwbouw van handelsruimten een proefsleuvenonderzoek en daaropvolgende opgraving uitgevoerd in 2015-2016 (CAI-ID 210767). Op deze site werden o.a. greppels uit de 12de eeuw, leemontginningskuilen en een ovenstructuur uit de 13de-14de eeuw, greppels en afvalkuilen uit de late middeleeuwen en een 19de-eeuws ophogingspakket aangetroffen (Demoen et al., 2015; Demoen et al., 2017). In 2015 werd ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd naar aanleiding van de bouw van appartementen in de Grotestraat (CAI-ID 214453). Naast leemontginningskuilen en een ovenstructuur uit de late middeleeuwen werd op deze plaats ook een kuil met verbrand materiaal uit de 12de-13de eeuw herkend (Demoen & De Rijck, 2016).

Slechts enkele meldingen bevinden zich buiten de historische stadskern van Geraardsbergen. Ten oosten van het projectgebied op de Hunnegemkouter werden enkele merovingische graven ontdekt in 1880 (CAI-ID 501706). Ten noordoosten van het projectgebied werd in 2011 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd naar aanleiding van de inplanting van een nieuwe sociale woonwijk aan de Joannes Van Waesberghestraat (CAI-ID 156978). Er werden enkele greppels, kuilen en paalsporen uit de nieuwe tijd geregistreerd (Reyns & Bruggeman, 2011). Ten zuiden van het projectgebied werd in 2004 een veldprospectie uitgevoerd (CAI-ID 40116) (Van Liefveringe, 2007). Er werden lithische artefacten uit het paleolithicum, mesolithicum en neolithicum aangetroffen, net als enkele scherven en een glazen kraal uit de late ijzertijd of Romeinse periode.

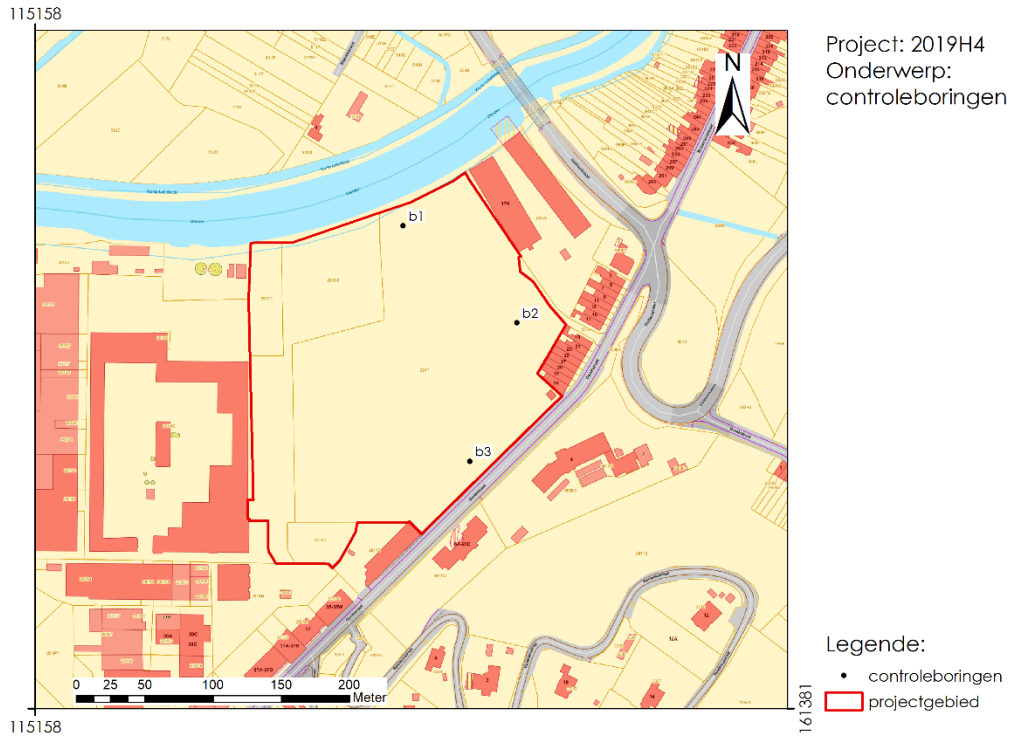
1.2.4 Controleboringen en terreinbezoek

Aanvullend op de vorige onderdelen van het bureauonderzoek werd eveneens een terreinbezoek verricht waarbij een aantal controleboringen werden uitgevoerd. De motivatie voor dit terreinbezoek en de controleboringen komt voort uit de informatie die werd gewonnen uit het historisch-cartografisch onderzoek en de informatie uit de recente gebruiksgeschiedenis van het terrein.

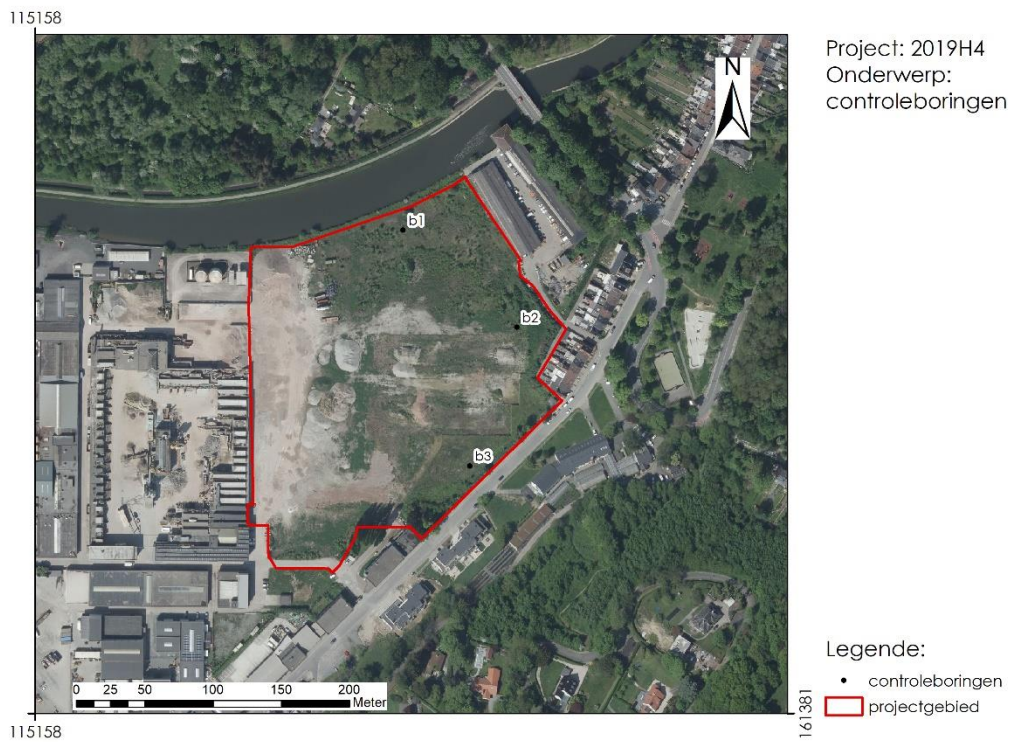
Tijdens het terreinbezoek werd duidelijk dat de impact van de voorafgaande industriële bestemming van het projectgebied nagenoeg totaal is. Zowel de inplanting en, meer recent, de afbraak van de gebouwen van de Unalsite heeft het terrein volledig aangepast. Enerzijds is het gebied nagenoeg volledig genivelleerd en het oorspronkelijke micro-reliëf uitgewist. Dit is eveneens zichtbaar op het DHM (zie hoger). De westelijke zone van het terrein is na de braakwerken van de gebouwen volledig verhard. Dit is eveneens duidelijk op de meest recente orthofoto aan de afwezigheid van enige vegetatie. Het is duidelijk dat elke manuele boring hier onmogelijk is. In de centrale zone van het terrein, die voorheen eveneens bebouwd was, is de ondergrond ook verhard en liggen momenteel ook een groot aantal dumps van grond. De randzone van het terrein langs noordoostelijke, oostelijke en zuidoostelijke zijde van het terrein leek op basis van de orthofoto het minst verstoord. Op terrein bleek dat deze zone ook ingrijpend is aangetast door de vroegere bebouwing en sloopwerken. Het terrein bleek volledig genivelleerd, behalve de zuidoostelijke randzone, met behulp van een puinpakket. Dit puinpakket bedekt het volledige gebied rondom de vroegere bebouwing, met uitzondering opnieuw van de zuidoostelijke rand. Twee boringen, of pogingen daartoe, werden gezet in het noordelijke en oostelijke deel van het projectgebied. Zoals duidelijk is op de foto's was het niet mogelijk om door het bovenste puinpakket te boren. Het was opgebouwd uit te grote puinfragmenten waardoor het manueel boren onmogelijk werd.

Ten slotte is er nog de zuidoostelijke zone die zich duidelijk aftekent ten opzichte van het overige deel van het projectgebied. Ten eerste is duidelijk zichtbaar dat hier nog enige resten van het oorspronkelijke reliëf zichtbaar zijn. De scherpe afgelijnde taluds (met een hoogteverschil van ca. 0.5 m tot 1 m. zijn hier vermoedelijk het gevolg van de inplanting van de fabrieksgebouwen. De boring B3 werd in dit gedeelte gezet. Ook hier was de bodem verstoord tot een diepte van ca. 90 cm. Dieper boren was hier niet mogelijk door de aanwezigheid van een hard fragment in de bodem. Het is duidelijk dat de bodem hier ook ernstig verstoord is.

Samenvattend kan worden gesteld dat het volledige projectgebied zeer waarschijnlijk al volledig is verstoord. Het merendeel van het projectgebied is genivelleerd waarbij een relatief dik (minstens ca. 30 cm) aan puin is gestort. Enkel aan de zuidoostelijke rand is het oorspronkelijk reliëf nog deels intact. Ook hier blijkt de bodem reeds diep verstoord.

Figuur 23: Situering van controleboringen op kadaster (bron: GRB/geopunt/AGIV).

Figuur 24: Situering van boringen op orthofoto (bron: orthofotomozaïek winteropname 2018/geopunt/AGIV).

Figuur 25: foto van de westelijke zone van het projectgebied in noordelijke richting.

Figuur 26: foto van de noordelijke rand van het projectgebied in westelijke richting.

Figuur 27: foto van de centrale zone van het projectgebied in westelijke richting

Figuur 28: foto van de centrale zone van het projectgebied in noordoostelijke richting.

Figuur 29: panoramafoto van het projectgebied van zuidelijke tot noordelijke richting.

Figuur 30: Afbeelding van het talud in het zuidoostelijke deel van het projectgebied.

Figuur 31: Afbeelding van het talud in het zuidoostelijke deel van het projectgebied.

Figuur 32: foto van controleboring 1.

Figuur 33: foto van controleboring 2.

Figuur 34: foto van controleboring 3.

1.2.5 Interpretatie – datering onderzoeksgebied

Het projectgebied bevindt zich in de Dendervallei ten zuiden van de historische stadskern van Geraardsbergen. Enkele vondsten uit de prehistorie en ijzertijd duiden op pre-middeleeuwse menselijke activiteit in de ruime omgeving van het projectgebied. Binnen de historische stadskern van Geraardsbergen werd regelmatig archeologisch onderzoek verricht waarbij sporen uit de volle en late middeleeuwen veelvuldig aan het licht kwamen.

De onmiddellijke omgeving van het projectgebied bevindt zich in de nattere delen van de Dendervallei en bleef tot het midden van de 19de eeuw onbebouwd. In het midden van de 19de eeuw werd er een luciferfabriek opgericht die in het midden van de 20ste eeuw uitgroeide tot een groot industrieel complex. Het projectgebied werd tot 2012 ingenomen door meerdere industriegebouwen van deze Unalsite. In 2016 werden de laatste gebouwen op het terrein gesloopt.

1.2.6 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

Op basis van het bureauonderzoek en het terreinbezoek met controleboringen kan gesteld worden dat het projectgebied een eerder laag archeologisch potentieel heeft. Door de ligging in een nat deel van de Dendervallei (als moeras aangegeven op de Ferrariskaart) was dit gebied lange tijd ongeschikt voor bewoning. Pas in het midden van de 19de eeuw wordt dit gebied voor het eerst ontwikkeld voor industriële doeleinden.

De fabrieksgebouwen die in de 19de-20ste eeuw op het projectgebied opgericht werden en die in 2012 en 2016 gesloopt werden, hebben duidelijk een deel van het bodemarchief vernield. Bovendien wordt het terrein voorafgaand aan de bouw van de nieuwe gebouwen opgehoogd en vinden de geplande werkzaamheden grotendeels plaats in dit ophogingspakket.

Door dit lage archeologische potentieel, de eerdere verstoringen en de ophoging voorafgaand aan de bouw van de nieuwe KMO-units is verder (voor)onderzoek ons inziens niet gewenst en kan het projectgebied vrijgegeven worden.

BIBLIOGRAFIE

Literatuur:

- Beekmans L., Borremans E., 1999. Sporen van een 15de-eeuws atelier voor pegrimsdevotionalia te Geraardsbergen (prov. Oost-Vlaanderen), *Archeologie in Vlaanderen V 1995/1996*, pp. 317-324.
- Beeckmans et al., 2004. Een middeleeuws stadswoonhuis met half-ingegraven ruimte langs de markt te Geraardsbergen, *VOBOV-info 60 (themanummer)*.
- Boncquet T., Germonprez D., Emmery R., 2013. *Archeologisch vooronderzoek Markt 15 (Geraardsbergen)*.
- Borremans E., 1985. Stadsarcheologie: aan het verdwenen Konijnenstraatje te Geraardsbergen (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis*, jg. 8, pp. 70-71.
- Borremans E., 1987. Stadsarcheologie in Geraardsbergen (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis*, jg. 10, pp. 57-59.
- Borremans E., 1990. Stadsarcheologisch onderzoek in Geraardsbergen (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis*, jg. 13, pp. 47-48.
- Borremans E., Vanden Berge M., 1991. Archeologisch onderzoek te Geraardsbergen (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis*, jg. 14, pp. 48.
- Borremans E., Vanden Berge M., 1992. Archeologisch onderzoek te Geraardsbergen (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* jg. 15, pp. 83-84.
- De Brouwer N., 2006. Opgravingen op de Vesten te Geraardsbergen: "Op zoek naar de echte muur", *onuitgegeven rapport*.
- Deceuninck M., Pieters T., 2011. *Geraardsbergen. Sint-Bartholomeuskerk. Archeologisch onderzoek*, Fenikx bvba.
- Demoen D., Terryn B., Vanoverbeke R., Cornelis L., 2015. Archeologisch vooronderzoek Geraardsbergen- Oudenaardsestraat 35-41: Fase 1 en Fase 2, *Baac Vlaanderen rapport 161*, Bassevelde.
- Demoen D., De Rijck A. 2016: Archeologische opgraving Geraardsbergen - Grotestraat 71-73-75, *BAAC Vlaanderen Rapport 274*, Gent.
- Demoen D., Krug C., Vanden Borre J., 2017. Archeologische opgraving Geraardsbergen- Oudenaardsestraat 35-41, *BAAC Vlaanderen Rapport 361*, Gent.
- Deschietter J., De Wandel T. (reds.), 2008. "Wie het kleine niet eert". *Resultaten van een archeologische noodinterventie in de Grotestraat te Geraardsbergen*.
- Imbo G., 1996. Het stadhuis van Geraardsbergen, *Geschiedenis en beschrijving, De Heemschutter*, nr. 141, pp. 3-10

Reyns N., Bruggeman J., 2011. Archeologisch vooronderzoek Goeferdinge (Geraardsbergen) - Joannes Van Waesberghestraat, *Rapporten All-Archeo bvba 038*.

Taelman E., Van Hecke C., Vanholme N., 2013. Geraardsbergen Driepikkel, *Solva Archeologie Rapport 37*, Erpe-Mere.

Van Liefferinge N., 2007. Jager-verzamelaars op de Grote Buizemont te Geraardsbergen. *Handelingen van het Zottegems genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde, XIII-2*, pp. 5-17.

Van Remoorter O., Devroe A., Vanden Borre J., 2016. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Geraardsbergen, Gasthuisstraat, *Baac Vlaanderen Rapport 164*, Bassevelde.

Kaartmateriaal:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris [1771-1778] kaartblad 58
- Topografische kaart van Vandermaelen [1846 – 1854]

Digitale bronnen:

- www.geopunt.be
- <https://dov.vlaanderen.be>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <https://cartesius.be>

BIJLAGE

Figurenlijst:

Figuur 1: Lokalisering projectgebied t.o.v. provinciegrenzen (archeoregio's).	4
Figuur 2: Lokalisatie projectgebied t.o.v. de topografische kaart.	5
Figuur 3: Projectie van het projectgebied op een recente (2018) orthofoto (© GDI Vlaanderen).	5
Figuur 4: Projectie projectgebied t.o.v. het GRB-bestand (© Geopunt).	6
Figuur 5: werkzaamheden op het projectgebied weergegeven op het GRB-bestand (©Geopunt)	6
Figuur 6: archeologisch onderzoek in de nabije omgeving van het projectgebied aangeduid op het GRB-bestand (©Geopunt, Onroerend Erfgoed)	8
Figuur 7: Uitsnede uit de Tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).	11
Figuur 8: Uitsnede quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV)	11
Figuur 9: Uitsnede bodemtextuurkaart ter hoogte van het projectgebied (© DOV).	12
Figuur 10: Uitsnede bodemdrainagekaart ter hoogte van het studiegebied (© DOV).	12
Figuur 11: Uitsnede DTM (macroschaal) met aanduiding van het projectgebied (© GDI Vlaanderen).	13
Figuur 12: Detail DTM ter hoogte van het projectgebied en omgeving met aanduiding hoogteprofielen (© GDI Vlaanderen)	13
Figuur 13: hoogteprofiel projectgebied N-Z (©Geopunt)	14
Figuur 14: hoogteprofiel projectgebied W-O (©Geopunt)	14
Figuur 15: Uitsnede van de Ferrariskaart (1771-1777) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).	16
Figuur 16: Uitsnede midden 19de eeuwse topografische kaart van Vandermalen ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	16
Figuur 17: Orthofoto uit 1971 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	17
Figuur 18: Orthofoto genomen in de periode 1979-1990 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	17
Figuur 19: Orthofoto genomen in de periode 2000-2003 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	18
Figuur 20: Orthofoto uit 2012 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	18
Figuur 21: Orthofoto uit 2016 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	19
Figuur 22: Projectie CAI-locaties in de omgeving van het projectgebied t.o.v. een recente orthofoto (© CAI en Geopunt).	19
Figuur 23: Situering van controleboringen op kadaster (bron: GRB/geopunt/AGIV).	23
Figuur 24: Situering van boringen op orthofoto (bron: orthofotomozaïek winteropname 2018/geopunt/AGIV)	23
Figuur 25: foto van de westelijke zone van het projectgebied in noordelijke richting.	24
Figuur 26: foto van de noordelijke rand van het projectgebied in westelijke richting.	24
Figuur 27: foto van de centrale zone van het projectgebied in westelijke richting	25
Figuur 28: foto van de centrale zone van het projectgebied in noordoostelijke richting.	25
Figuur 29: panoramafoto van het projectgebied van zuidelijke tot noordelijke richting.	26
Figuur 30: Afbeelding van het talud in het zuidoostelijke deel van het projectgebied.	26

Figuur 31: Afbeelding van het talud in het zuidoostelijke deel van het projectgebied.	27
Figuur 32: foto van controleboring 1	27
Figuur 33: foto van controleboring 2.	28
Figuur 34: foto van controleboring 3.	28

